

PAMÁTNÁ LIPOVÁ ALEJ V ZÁSMUKÁCH S KAPLÍ

HISTORIE – počátek vzniku stromořadí lip s kaplí (Narození Panny Marie v lipách) je datován k majiteli Zásmuckého panství Adolfu Vratislavu ze Šternberka jako poděkování za odvrácení celoevropské epidemie moru od Zásmuk. V roce 1680 byla lipová alej spojena řadou 140 stromů lípy malolisté. Na začátku aleje stála do 90 let 20. st. barokní socha sv. Prokopa z roku 1714, patrona zdejšího kraje. Lipové stromořadí je dosud tvořeno 95 stromy. Všeobecně nejvíce lip u nás pochází z doby panování Josefa II, kdy byly lípy vysazovány dle nařízení požárních řádů k zamezování šíření ohňů a požárů na návrších a u selských usedlostí z důvodu, že nejméně přitahovaly za bouří blesky – tzv. Božího posla. Jejich košatá a rozložitá koruna, rychlý růst, vyniká svou užitečností pro chov včel a léčivý účinek lipového květu. Památným stromořadí je lipová alej od roku 1983. Obvod kmene nejstarší z lip činí ve výčetní výšce 1,3 m nad zemí 470 cm. Různověká skladba lip dává možnost vidět spolu nejstarší, zřejmě původní lípy, se stromy vysazenými v době docela nedávné. Kontinuita vývoje dává popsánému souboru předpoklad životnosti v dalších desetiletích i staletích.

OHROŽENÍ - kritická léta pro lipovou alej znamenala 90. léta 20. století. V těchto letech bylo učiněno několik problematických rozhodnutí, které se nyní plně projevují zhoršováním zdravotního stavu lip. Citelnou ránu do poklidného života aleje znamenalo zřízení střediska Správy a údržby silnic asi v 1/3 délky lipové aleje (nyní KSÚS). Nárůst automobilového provozu včetně intenzivního solení se začal negativně projevoval snížením vitality růstu a postupným odumíráním vrcholových větví. Negativním rozhodnutím pro budoucí životnost lipového stromořadí bylo zřízení průmyslové zóny v prostoru přiléhajícím k lipové aleji a následné přestavby zchátralého objektu výroby nábytku na potravinářský podnik.

SILNĚ OHROŽENÉ DRUHY ŽIVOČICHŮ V LIPOVÉM STROMOŘADÍ - v průběhu ošetření stromořadí lip byl popsán zde žijící zvláště chráněný druh hmyzu - páchník hnědý. Tento vzácný druh žije především ve starých trouchnivějících stromech. Lipová alej při svém stáří poskytuje životní prostor i dalším vzácným druhům jako krasec lipový a zlatohlávek.

ZÁCHRANNÝ PROGRAM - V roce 2005 se Místní organizace Českého svazu ochránců přírody začala aktivně zajímat o obnovu lipového stromořadí, které je mimořádně významným estetickým fenoménem v krajině. V následném ročníku 2006/2007 byla zahájena 1. etapa obnovy aleje. První fáze ošetření obsáhla především nejvíce poškozenou část stromořadí, která začíná na kraji obce Zásmuky a končí před vjezdem do SÚS Kutná Hora. V dalším roce byla realizována III. – IV. etapa ošetření lipového stromořadí z fondu TPCA doplněná o nové výsadby pro zajištění požadované optimální různověkosti lip. Ošetření všech původně 96 lip bylo velkým krokem do budoucna a poslouží zejména k uchování přírodního dědictví pro nás i pro budoucí generace. Došlo zároveň k navázání spolupráce místního spolku Českého svazu ochránců přírody, KSÚS a Města Zásmuky.

Od roku 2008 do současnosti zde pokračují pamětní výsadby nových lip, které vysazují místní rodáci, rodiny s dětmi osobnosti (například PhDr. Marie Hrušková) aj.

Dobová pohlednice zapojeného stromořadí – kočárová cesta

Foto: kaple - Narození Panny Marie v lipách

LIPOVÉ STROMOŘADÍ SILNICE NA MLÉKOVICE

Lipová alej 135 lip je patrně mladší než nejstarší stromy v již vyhlášeném stromořadí podél silnice na Svojsice (ke kapli). Toto místy jednostranné, místy oboustranné stromořadí vede od Bažantnice až za obec, cca 100 m za zemědělský areál (plemenářská stanice býků), je tedy dlouhé zhruba 1100 m. Při pohledu na obec z tohoto směru tvoří významnou dominantu. Posouzení zdravotního stavu znaleckým posudkem bylo provedeno podrobně v rámci záměru KSÚS odstranit vybrané stromy. V okrajových částech, kde se také vyskytují starší jedinci, není stav příliš dobrý, celá řada jich je silně proschlých. Přispívá k tomu patrně i použití soli (NaCl) k posypu vozovky v zimních měsících. Ve střední partii jsou poměrně zdravé, většinou mladší stromy.

Domníváme se, že adekvátní ochrana tohoto stromořadí by byla možná formou registrovaného VKP. Rádi bychom v první řadě provedli entomologický průzkum, ke zjištění rozsahu výskytu významných druhů, jako např. páchníka hnědého. Na základě výsledků průzkumu chceme korigovat způsob ošetření, které je u všech stromů nutné, především formou bezpečnostního a zdravotní řezu.

Záměrem ČSOP Zásmyky je podporovat celkové ošetření aleje včetně odstranění rizikových stromů. Kmeny požadujeme ponechat v souladu s udělenou výjimkou krajského úřadu na místě a ve velkých prolukách vysadíme nové lípy. Lípy si pěstujeme ve vlastní lesní školce - na KSÚS tak nejsme finančně závislí.

Ing. Milan Petr
předseda ČSOP Zásmyky